

GALİNA SEREBRYAKOVA 1905 – 1980

Profesyonel devrimci bir ailede Kiev'de dünyaya geldi. 1917-1923 yılları arasındaki İç Savaş'ta ön saflarda çarpıştı. Savaşın sonra Moskova Üniversitesi İşçi ve Köylü Fakültesi'nde öğrenim gördü. Almanya, Belçika, Hollanda, Fransa, İngiltere, İtalya ve İsveç'e giderek uzun araştırmalarda bulundu ve çalışmalarını için materyal topladı. Eserleri, büyük ölçüde araştırma ve gözlemlerinin ürünüdür. İlk eseri Fransız Devriminde Kadınlar'dan başlayarak tarihsel konulara yöneldi. Yazarın, tarihsel olayları edebi bir tarzda işleme çabası, Karl Marx'ın hayatını tarihsel gerçekliğe sadık katarak ve edebi düzeyi yüksek bir tarzda anlattığı destansı nehir romanı Ateşi Çalmak ile doruk noktasına ulaştı.

Eserin özgün adı: Predshestviye, 1965

KOR KİTAP - 66

ATEŞİ ÇALMAK - 5 GALİNA SEREBRYAKOVA

İkinci Keman

ÇEVİREN • ALİ RIZA DIRİK

KAPAK ve İÇ TASARIM • DEVRİM KOÇLAN

ISBN 978-605-2283-50-9

TK 978-605-2283-43-1

Birinci Basım KASIM 2018

© Galina Serebryakova varisleri, tüm hakları saklıdır.

Türkçe yayın hakları Elkost Int. Literary Agency aracılığıyla alınmıştır.

© Ginko Kitap Ltd. Şti. 2017

BASKI: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.

Sanayi Cd. Altay Sk. No. 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No. 12142

T: 0212 452 23 02 • www.ezgiatbaa.net

Ginko Kitap: Osmanağa Mah. Ali Suavi Sk. No: 10 D. 3 Kadıköy / İstanbul

T: 0216 449 20 99 • F: 0216 449 21 00

www.korkitap.com • info@korkitap.com

Sertifika No: 35054

Kor Kitap, Ginko Kitap Ltd. Şti. tescilli markasıdır.

1407
KİTAP

GALİNA SEREBRYAKOVA

ATEŞİ ÇALMAK - V

İKİNCİ KEMAN

ÇEVİREN: ALİ RIZA DIRİK

 ROMAN

Romanın temelinde Marx, Engels ve onların çağdaşları hakkındaki tarihi ve biyografik belgeler, yanı sıra, romanda gelişen olayların geçtiği yerlere giderek topladığım materyaller yer alıyor.

Marksizm-Leninizm Enstitüsü'ndeki işçilerin bana büyük yardımları dokundu. Geniş bilgilerini benimle paylaşan ve bana çok değerli ögütler veren G.D. Obiçkin'e, E.P. Kandel'e ve E.A. Stepanova'ya en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, tarihçi L.E. Yakopson'a da teşekkür ediyorum.

GALİNA SEREBRYAKOVA

Ateşi Çalmak genel başlığı ile okuyucuya sunulan nehir romanının ciltleri ve yaklaşık olarak kapsadıkları dönem şöyledir:

Ateşi Çalmak-I - Karl Marx'ın Gençliği
(1831-1845)

Ateşi Çalmak-II - Fırtınanın Ortasında
(1845-1849)

Ateşi Çalmak-III - Sınamalar
(1849-1864)

Ateşi Çalmak-IV - Yaşamın Doruğu
(1865-1883)

Ateşi Çalmak-V - İkinci Keman
(1883-1895)

İKİNCİ KEMAN

Eleanor Marx, 1884 ilkbaharında bilim ve sanat hamisi, yardımsever Bayan West'in gecesine davet edildi. Genç doçent, sosyalist Edward Aveling de davetliler arasındaydı ve gönlünü kazanmak için çabaladığı Eleanor'a eşlik etmek için can atıyordu.

“Gitsem mi, bilmiyorum,” diyordu genç kız. “Çekiniyorum. Tapınağımın baş idolü aktris Ellen Terry de orada olacak. Canlı bir ilaheyle yüz yüze gelmek kolay değil. Ya düş kırıklığına uğrarsam? Goethe'nin dediği gibi, çoğu durumda, insan ilişkilerinde ideal olan mesafeli davranmaktır. Böylesi bir mesafe, düşlerimizi canlı tutmamıza yardım eder. Büyük Terry, belki de hindi gibi şişinip duran biridir. Ama onun yeteneğine o denli değer veriyorum ki.”

“Çekinmeyin. O, sahnede olduğu gibi, günlük yaşamında da akıllı ve cana yakındır. Üstelik orada en has yurttaşım Bernard Shaw'la tanışacaksınız ve İrlandalıların hakkını bir kez daha teslim edeceksiniz.”

“Şaşırtıcı bir ada. İsyancılarının bayrağındaki o müzik aleti harp, hafif bir rüzgâr sesine bile şarkıyla eşlik eden halkın ruhunu mu temsil ediyor acaba? Bana öyle geliyor ki, İlyada'nın esin perileri şimdilerde İrlanda'yı mekân tutmuş.”

“Ya gece ne olacak? Rica ederim...” diye ısrar ediyordu Aveling.

“Peki. Dediğiniz gibi olsun.”

Saat yediye doğru tüm konuklar, bronz ve gümüş şamdanlardaki çok sayıda mumun aydınlattığı geniş yemek odasında yerlerini aldılar: Büyük davetlerde havagazı aydınlatması moda değildi.

Zengin toprakları olan ev sahibesi, dul kaldıktan sonra, hem tiyatroya, hem de Blavatskaya'nın, beden değiştiren ruhun ölümsüz olduğunu ileri süren teozofi teorisine çılgıncasına kapılmıştı. Birbirinden oldukça farklı bu iki alana aynı coşkuyla adanmıştı kendisini.

Yemek takımı göz kamaştırıcıydı; kolalı beyaz peçeteler, kiliseye ilk katılma törenindeki genç kızlar gibi dimdik, ağırbaşlı sıralanmışlardı. Yassı ve yuvarlak taş vazolarda kamelyalar ve sapsız güller yüzüyordu. Sayısız çatal, bıçak ve kristalden yansıyan ışık, tabaklara yumulmuş, etrafla ilgisini kesmiş konukların yüzüne vuruyordu. Dahası, kâğıttan sorguçlarla incelikle süslenmiş tabakların güzelliği sofranın görkeminden hiç de geri kalmıyordu.

Dostları arasındaki adı 'Tussy' olan Eleanor'un, halk arasında 'patates' lakabıyla anılan, geniş burunlu, kara kuru, pembeliğini yitiren çehresi çiftçilerinki gibi sertleşmiş genç komşusu, macun kıvamındaki çorbayı gövdeye indirmişti bile. Düz, gür saçlarını arkaya savurduktan sonra:

"Bakın, insanların yemek yiyiş tarzları nasıl da farklı. Gallilerin şehvetle dillerini şapırdatmalarına, Hunlar ve Saksonyalıların iç karartıcı aç gözlülüğüne karşılık Britanyalılar, ağırbaşlı bir tarzda yalıyorlar kemikleri. Ya Yunanlılar'ın doyduktan sonra neşeyle kendinden geçmelerine, Moğolların aceleciliğine ne demeli?"

"Çok güçlü gözlemleriniz var. İnsanların ulusal özelliklerini fark etmeyi nasıl başardınız?" diye ilgiyle sordu Tussy gülerek.

"Elbette ki çoğunlukla soyluların, sosyetenin yemeklerinde," dedi genç adam, saçlarını bir kez daha savurarak ve hiç gülümsemeden.

Masada Eleanor'un karşısında oturan Aveling fısıldadı:

"Canım, görüyorum ki Bay Shaw'un sohbeti sizi sardı. Onunla yarışmak güçtür."

"Bu Shaw mu? O kadar sıradan ve yalın ki."

"Sıradanlık da bir poz olabilir."

"Öyleyse bu bir sıradan görünme oyunu."

Garsonlar kuleye benzer 'Melba' dondurması ve otuz çeşit peynirin ardından, Viyana, Türk, Alman ve Polonya usulü kahve ikram ettiler.

Erkekler gürültüyle söyleşerek sigara içmek için salona, bayanlar ise birbirlerini tepeden turnağa süzerek kışlık bahçeye yakın konuk odasına çıktılar.

Eleanor, kocaman bir aynanın karşısında saçlarını düzelteren hanımı tanıdı: Bu Ellen Terry idi. Eleanor, Terry'yi dönemin en büyük aktrisi olarak görüyordu; Portia, Ophelia ve Juliet rollerinde hiçbir oyuncunun ondan üstün olamayacağından emindi. Ünlü Charles Kean'in ve soyadını birazcık değiştirerek kendisine takma ad olarak seçtiği karısı Ellen Tree'nin öğrencisiydi bir zamanlar. Rafaelci ressamların fikirlerini benimseyen oyuncu, canlandırdığı karakterlerde İtalyan Rönesansı'nın ruhunu diriltiyordu. Aktrisin yalnızca heyecanlı, alçak sesinde değil, sürekli değişen olağanüstü hareketli yüzünde, her jestinde sanatın üstün gerçeği vardı.

Eleanor, orta boylu olmasına karşın orantılı bedeniyle uzun görünen Ellen Terry'ye bakarken onun her rolünü anımsıyordu. Sahnelerde kimse Terry gibi yürekte ağlayamaz ve gülemezdi. Soyluluk ve katılık, ihtiras ve şiir hep onda toplanmıştı.

“Seyircilere ne büyük mutluluk verdiğinizi size söyleyebileceğim için mutluyum. Venedik Taciri'nde Portia'nın içyüzünü yeni bir gözle görebildiniz. Oysa çocukluğumdan beri, onu kız kardeşim kadar iyi tanıdığımı sanıyordum. Sizin Portia'nız parayla satın alınamaz bir yargıç. O, adaletin simgesi. Bana öyle geliyor ki Shakespeare, ölümsüz piyesinin böyle yorumlanmasını onaylardı.”

Ellen Terry, etkileyici bir inandırıcılıkla konuşan heyecanlı genç kıza artan bir ilgiyle bakıyordu. Aktrisin gür, siyah kaşları kalktı; gözleri ışıl ışıl parlarken uzayan sivri ve zayıf yüzü kızarmıştı.

“Teşekkür ederim. Ben Portia'yı sevdim ve Shylock'tan nefret ettim. Çevremizde onun gibi çok insan olduğunu düşünüyorum, onlara aman verilmemeli.”

Ünlü aktör Henry Irving'le el ele tutuşmuş olarak kapıda beliren Bayan West, herkesi, Liszt'in öğrencisi bir Fransız piyanistin Beethoven'ın Ayışığı Sonatı'nı çalacağı salona davet etti. Ellen Terry ve Eleanor atlasla kaplı divana yan yana oturdular.

“Belki size gülünç gelecek ama bu dahice sonat bana çorap örgüsünü anımsatıyor,” dedi ünlü aktris. “Kız kardeşim Kate

gençlik yıllarımızda hep bu parçayı çalardı. Bense, bir yandan kardeşlerimin çoraplarındaki kocaman delikleri yamarken, bir yandan da iğneyi müziğin ritmine uydurmaya çalışırdım. Çevremizdeki iyi yürekli insanlara rağmen, hiçbir şeyde başarı beklenmemiştir olduğundan yaşamdan nefret ediyordum. Annemle babam oyuncuydu, ancak başarıya ulaşamamışlardı. Oysa Kate daha ilk gençliğinde başarısının karşılığını almaya başlamıştı.”

Eleanor Marx, Ellen Terry hakkında çok olumlu izlenimler edinmişti; düşüncelerini Aveling’e de aktardı:

“Dünyanın en önde gelen aktrisi böyle olmalı; kültürlü, dürüst, alçakgönüllü. Herhalde, bu da bir yetenek.”

“Bu ruhsal bir yetenek,” dedi Edward. “Terry size çok şeyler anlatabilirdi, Tussy. Rossetti, Burne-Jones, belki de tüm Rafaelciler onun arkadaşı. Aktrisin ilk kocası Watts da ressamdı.”

“Rafaelciler, sanatta Rafael öncesi döneme dönük reklamı andırır gürültülü çağrılarıyla, masum 14. yüzyıla ve anlaşılan, yalnızca kendilerinin anladıkları güzellik kültürüne olan hayranlıklarıyla günümüzde ilginçliklerini yitirdiler,” diye yanıt verdi Eleanor soğukça.

“Evet ama, manevi babaları John Ruskin olağanüstü bir insan,” diye itiraz etti Edward.

“Özellikle insanlığı eski, ataerkil, ütopyacıların uydurduğu iyi dönemlere götürmeyi düşlerken.”

“Doğru, Bayan Marx,” dedi Shaw neşeli sesiyle, “geriye, mağaralara. Ben memnuniyetle kaplan postuna bürünebilirim. Ama nezleden nasıl kurtulacağız? İngiltere’nin ikliminin Bay Ruskin’in Arcadia’sına iyi geleceğini sanmam. O, dünyadaki tüm kötülüğü makineleşmiş sanayide görüyor. Kulübede yaşayıp palamutla beslenmek çok daha iyi! Atalarımız için ateşi bularak yer yüzüne felaketi taşıyan da Prometheus’tur. Ben şahsen Bay Yılan* ve Bayan Havva ile, Havva’nın, Rossetti ve diğer Rafaelcilerin

* *Yılan*: İncil’e göre yılanın ısırığı Adem ve Havva’nın günahına ilişkin öyküleri –ç.n.

tablolarındaki kızlar gibi cılız ve hüzünlü olmaları koşuluyla tanışmaktan memnun kalırdım.”

“Havva’nın güzelliğine itirazı olan erkekler tüm kadınların düşmanıdır. Biz ilk annemize saygılıyız,” diye söze girdi son derece saygı uyandıran görünümü, cansız yüz ifadesi ve boynundaki çifte kıvrımıyla Bayan West.

“Günümüzde iri yapılı ve sağlıklı insanlar limonata içiyor ve verem düşü kuruyor. Biz duyarlı antik tanrıları aldatıyoruz. Ben Praksitel’e bağlıyım. O doğanın en büyük gizlerini kavramıştı,” dedi Aveling sesini yükselterek.

İspritizma seansının başladığını ilan eden ev sahibesi isteklileri ri çalışma odasına davet etti.

“Gizemcilik!” dedi Edward çökmüş kocaman gözlerini yukarı dikerek, “Zerdüş’tün, belki de Pitti ve Disraeli’nin ruhlarını çağır-maya gidiyorlar. Tıpkı dervişler gibi. Fakat esriyinceye kadar kendileri dönecek yerde binbir türlü hokkabazlıkla tabakları dön-meye zorluyorlar. Yüzyılın çılgınlığı.”

“Yüzyılın değil, tokların ve avarelerin çılgınlığı.”

Eleanor ve Aveling kışlık bahçeye yürüdüler.

Soğuk içecekler ve puroların bulunduğu masanın başında, artık üne ulaşmış genç yazar Herbert Wells ve yine onun kadar ünlü, bir süre önce Londra’da adından çok söz edilen ve hakkında pek çok şey yazılan bir derneğin kurucuları, genç ve aktif karı-koca Webb’ler duruyordu; gürültüyle bir şeyler tartışıyorlar, neşeli neşeli güllüyorlardı. Üyeler derneğe; Kartacalılarla savaşta, kararlı çarpışmalar yerine kaçamak bekleme taktiği uygulayan, ‘Cunctator’, yani ‘yavaş’ lakaplı Romalı başkomutan Fabius Maksimus’un adını vermişlerdi. Fabiancılar sınıf savaşını reddediyor ve tüm sınıfların barışçıl işbirliğine inanıyorlardı; düşüncelerine ‘lokal sosyalizm’ adını vermişlerdi. Hamamların, çamaşırhanelerin, ekmek fırınlarının açılması; kent taşımacılığının kurulması, toplumun yeniden yapılandırılması için bir esas olmalıydı. Böylece büyük ekonomik sorunlar yerel özyönetimin yerel projeleriyle çözülecekti.

Aveling, Webb'leri ve Wells'i Marx'ın kızına takdim etmek istiyordu fakat Tussy onu durdurdu.

“Biraz bekleyin, Edward. Onları daha dikkatli incelemek istiyorum. Üstelik kendilerini söyleşiye o denli kaptırmışlar ki araya girmek hoş olmaz.”

İnsan canlısı Eleanor ilk izlenimlerine güvenirdi. Herbert Wells'in, temiz, pürüzsüz, yumuşak hatlı yüzü, onun mükemmel fiziksel ve ruhsal sağlığının göstergesiydi; bu fiziksel özellikler ancak bir ilkokul öğretmeninde, başarılı bir iş adamında ya da bir devlet memurunda bulunabilirdi. Fazladan hiçbir jesti ya da kontrolsüz hareketi yoktu. Zayıf, uzun yüzlü, kalın sesli, kumral Beatrice Webb, hareketliliği ve taşkınlığıyla dikkat çekiyordu. İnatçı ve çalışkan Beatrice aklına koyduğunu yapardı; hiç kimse onun hücumlarına ve olumlu enerjisine karşı koyamazdı. Biçimsiz, kısa boyuyla miyop bir topacı andıran Sidney Webb tümüyle karısının etkisi altındaydı.

Her üçü de çevrelerinde sıradışı özellikleriyle dikkat çeken kişilerdi. Birisi düş gücü geniş ve sağduyulu bir yazar, diğer ikisi de ekonomi bilimcisi olarak çok şeyler vaat ediyorlardı. Onları bir araya getiren, iyi niyetli toplumsal refah arayışları, entelektüel kapasiteleri, bilgilenme arzuları ve çevrede olup bitenlere karşı duydukları ahlaksal sorumluluktaki. Eleanor, Fabianların sosyal taleplerinin ne denli basit, sınırlı ve ürkek olduğunu biliyordu; yine de insanlığın çoğunluğunun büyük acılarını hissedip bunlara üzülen varsıl aydınların bu temsilcilerine saygı duyuyordu.

“Belki de onlar ileride tüm felaketlerin özünü anlayıp olgunlaşırlar,” diye düşündü Marx'ın kızı. Sonra Edward'a dönerek:

“Gidelim, beni bu insanlarla tanıştırmın,” dedi.

“Oo, doktor Aveling!” dedi Beatrice sözcükleri yayarak ve dudaklarını alayla kıvrarak. Onu gördüğüne sevinip sevinmediğini anlamak güçtü. “Sizi Fabius Cunctator'un bayrağı altında görme umudumuzu koruyoruz.”

“Korkarım, boşuna bir umut olacak sevgili Bayan Webb. Ben doğa bilimleri fakültesini bitirdim. Çift yaşayışlı canlıları incelerken kaplumbağalara karşı daima özel bir antipati duyardım.”

“Ancak onlar yorulmak nedir bilmezler ve filleri geçerler. Festina lente*” diyerek karşı koydu Beatrice.

“Fabiancılarının safları aralıksız olarak doluyor zaten: Ünlü yazarlar, duyarlı hayırseverler, duygusal sosyal reformcular. Topluluk büyüyor,” diye devam etti Aveling.

“Dernek,” diye düzeltti Sidney Webb ve nedense gözlüğünü iki parmağıyla kocaman, yumuşak, pürüzlü burnuna doğru indirdi.

“Size Bayan Eleanor Marx’ı takdim etmek isterim.”

“Karl Marx’ın kızını mı?” diye merakla sordu Beatrice.

“Evet, en küçüğünü.”

“Çok memnun oldum; eminim ki kocam da memnun oldu.”

“Hem de nasıl. Çok sevdim,” diye onayladı Sidney; yüzü aydınlanmıştı.

“Bay Webb ve ben, babanızın öğretisini ve taktiklerini paylaşmıyor olmamıza karşın, onu kuşkusuz olağanüstü bir insan olarak görüyoruz. Son derece mütevazı yaşadığı, reklam ve propaganda için kendi gazetesi ve parası olmadığı halde, yalnızca aristokratlar arasında değil, plebler arasında da geniş bir üne sahipti. Üstelik bu ünü anayurdunda değil, sürgünde elde etti. Evet, öğretisi tartışılabilir ve bu öğretiye karşı mücadele edilebilir; fakat hakkını teslim etmemek mümkün değil. Yine de onun devriminin tayfunundan ve vebadan daha tehlikeli olduğunu akıldan çıkarmamalı; daha başka kansız yollar aranmalıdır kanaatindeyiz. İnanın, yer-yüzünde eşitliği ve refahı; sağduyu, ikna ve aklın yardımıyla gerçekleştirmek mümkündür.”

Beatrice ve Sidney Webb, Eleanor’la aynı kuşaktandı, fakat nedense birden genç kıza ihtiyar ve sıkıcı göründüler. Eleanor tatlı tatlı gülümseyerek onlardan uzaklaşırken ani bir yorgunluk hissetti. Sıkı korsesinin balina çubuğunu ve bağını, ayaklarını ağrıtan yüksek Fransız topuklarını şimdi iyice hissediyordu. Salonda, bir fuardaki telaşlı kalabalık gibi aylak aylak dolaşan konuklar sinirine dokunmaya başlamıştı.

* *Festina lente* (latince): Yavaş yavaş acele et –ç.n.

“Bir an önce gidelim, buranın havası bunalıcı...” diye rica etti Aveling’den.

Sakin Kensington Park’a çıktılar. Büyükçe su birikintileri fenerlerin ışığı altında, üzerine yağ dökülmüş kapkara kaldırımları andırıyordu. Aveling araba çağırды ve Tussy’yi evine götürdü.

“İssız bir adadaymışız gibi, tüm insanları unutulmuş bir an,” dedi Aveling Tussy’yi kendisine doğru çekerken. “Şimdi yeryüzünde yalnızca sen ve ben varız. Yalvarırım, dünyaya ilişkin düşüncelerden bir an olsun uzaklaş. Canı ceheneme dünyamın! İki gönül bir olunca samanlık seyran olur. Düşlediğim tüm kadınları ben yalnızca sende buldum. Frina’yı yapmak için heykeltraş çok sayıda model çağırmış. Birinde göğüs, birinde bacaklar, bir diğesinde de bel hoşuna gitmiş. Doğanın da ders alabileceği mükemmellik ancak böyle çıkmış ortaya. Sen de hem akıllı, basiretli, hem de muhteşemsin. Sevgilim! Bir tanem! Eğer bir gün sana en ufak bir acı verirsem, varsın tüm felaketler üstüme yağsın. Seni mutlu kılacağıma aşkım üzerine yemin ederim.”

Eleanor büyük bir felaketin kimi zaman insan yaşamını nasıl felç ederek onu kurtulması çok zor bir uçuruma sürüklediğini biliyordu. Annesini, manevi açıdan çok yakın olduğu ablasını, küçük yeğenini ve babasını yitirmişti. Hep birlikte sevgi ve huzur içinde yaşadıkları, yüzyılın pek çok mükemmel insanının bulunduğu ev boşalmış, korkunç bir ıssızlığa bürünmüştü.

Her insanın yaşamında, kendisine ölümü hatırlatacak ölçüde acı veren bir dönem olmuştur. Çoğunlukla anne ve babasını kaybedip onlardan ebediyen ayrıldığı dönemdir bu.

Aşırı duygusal, anne ve babasına tutkuyla bağlı olan Eleanor, yakınlarını toprağa verip Maitland Park’taki mutlu yuvasını terk ettikten sonra uzun süre duygusal bir boşlukta hissetti kendini.

“Bilge Tao, mutluluğun ilk şartının yaşayan bir ebeveyne sahip olmak olduğunu söylemiş. Oysa ben onları kaybettim...”

Engels ve Helene Demuth, Eleanor’a, doğduğu günden itibaren bir akraba kadar yakındılar. Onların yanında genç kız sakın ve canlı görünmeye çalışıyordu. Acısı ağır ağır dinmekteydi.

Bu arada yeniden Doktor Edward Aveling'e rastladı. İlk görüşmelerinden bu yana çok zaman geçmişti. Aveling, Haverstock-Hill İşçi Yetimleri Okulu'nda, çocuklara çiçekler ve böcekler üzerine ders veriyordu. Dinleyicileri arasında azımsanmayacak sayıda yetişkin de vardı. Eleanor okula, babası ve annesiyle gelmişti. İrlandalı bir protestan papazın oğlu olduğunu duyduğu konuşmacıyı merakla inceliyordu. Engels'in karısı İrlandalı Lizzy Burns'un ve çok sayıda mükemmel militanın anayurdu olan Yeşil Ada, çocukluğundan beri çekici gelmişti Tussy'ye.

Karl ve Jenny Marx, yalnızca engin bilgisinin değil, ikna edici anlatım yalınlığının da hakkını vererek Aveling'i nazıkçe övdüler. Vedalaşırlarken Eleanor delikanlıya gülümsedi ve pırl pırl dişleri, alev alev yanan koyu lacivert gözleriyle onu büyüledi. Güzeldi; biraz büyükçe olan burnu bile bu izlenimi bozamyordu. Aveling'in gözünde Marx, fiziksel açıdan ender rastlanır ölçüde güçlü, karısı ise modern ve kadınsıydı. Bu insanları hiç unutmamıştı. Aveling Oxford'da Tıp Fakültesi'yle yetinmeyip Doğa Bilimleri Fakültesi'ni de bitirdi; doçent oldu. Darwin ve Haeckel'in teorilerini hararetle savundu. Geleceği belirlenmiş görünüyordu: Akademik kürsü ve bilimsel araştırmalar. Fakat yetenekli İrlandalı'nın karakter özellikleri daha ilk gençlik yıllarında belirmişti. İyiliğe de kötülüğe de aynı derecede yatkın, son derece hevesli ve maymun iştahlı bir insandı. Gerçek arzusunun dram sanatları olduğuna karar verdikten sonra bilimden soğudu. Onun Shakespeare'inkilerle kıyaslanabilecek yapıtlarıyla dünyayı şaşırtmayacağını kim bilebilirdi ki?

Eleanor yüreğindeki bütünlüğü korumuştur. Yaşamı derinden kavrayabilecek duyarlılıktaydı. İnsanları anladığını sanıyordu oysa bilimlerin bu en zor dalında pek de başarılı değildi. Çocukluğundan beri çevresinde, gerçekten de iyilerin en iyisi insanlar bulunmuştu hep. İnsan doğasının çelişkilerini bilmediğinden savunmasızdı. Son derece güzel konuşan, çok bilgili ve isyancı ruhlu İrlandalı'dan hoşlanıyordu.

Eleanor ve Edward'ı birbirine yakınlaştıran ortaklıkların başında, karşı konulmaz tiyatro tutkusu geliyordu. Hiçbir galayı kaçırmıyorlar, Irving'in, Ellen Terry'nin, Eleanora Duze'nin yeteneklerine hayran kalıyorlardı. Eleanor tiyatro için yaratılmıştı adeta; Aveling de sahneye uygun, biçimli ve adaleli vücuduyla dikkat çekiyordu.

Son derece sinirli ve değişken yüzünde bir çilecilik, bununla birlikte sefahat düşkünlüğü göze çarpıyordu. Geniş ve düz alnını açığa çıkararak yağlı saçları omuzlarına dökülüyor, kocaman gözleri, endişe ve hüznle, zaman zaman da tatsız ve kibirli bir ifadeyle bakıyordu. Bazen dizginlenemez bir cesaret, bazen de ürkek bir melankoli sergileyerek bir uçtan diğerine kolayca savruluyordu. Bu duygulu, cömert insan; kılı kırk yararcasına gereksiz çıkışları olan egoist, katı birine dönüşebiliyordu sık sık. Kişiliğinin bir parçası olan karaktersizlik ve narsizmi tümüyle gizleyebildiği söylenemezdi.

Eleanor, Edward'ın yalnızca iyi yanlarını görüyordu. Davranışları ve sözlerindeki şüphe uyandırıcı olguları ise, başlangıçta, onun çocukluğuna yoruyor, arkadaşlarının övgüleriyle onu şımartmış olmasıyla açıklıyordu.

“Yeryüzündeki insanları ak ya da kara diye damgalasaydım eğer, kötü bir diyalektikçi olurum. İnsanlar ne melektir ne de şeytan. Hepimiz birer çelişki yumağıyız ve hiçbirimiz de mükemmel değiliz. Galiba, Eddy benden daha iyi bir insan. Mağripli'nin, Mömchen ve Jennichen'in ölümünden sonra, kendi çevrem için fazlasıyla duygusal ve katlanılmaz biri oldum,” diye düşünüyordu genç kız...

İki yüzyıl boyunca Püritenlerin acımasızca saldırılarına hedef olan tiyatrolar, monarşik restorasyon döneminde bazı haklarını geri alabilmişlerdi. Ünlü oyuncular Sarah Siddons, Garik ve Kean'ın ardından İngiliz sahnesinde Henry Irving ve Ellen Terry gibi yeni isimler parlayıvermişti.

Pazar günleri İngiliz kentleri dayanılmaz ölçüde sıkıcıdır. Tüm temsil yasaklandığından, yalnızca sayısız birahane hummalı bir faaliyet içindedir. Birahaneler, halkın okumaktan gına getirdiği

İncil'in ve gönlü kırık sofuluğun en kudretli müttefikleridir. Avukatlar, parlamentodaki tozlu belgeler arasında köhnemiş yasaları didikleyip konuya kanuni dayanak arayadursunlar, biracılar, pazar günleri çalışma izni almaya çalışan tiyatrolara, konser salonlarına ve müzikhollere karşı haçlı seferi ilan etmişlerdi. Son sözü, yüksek mahkeme yetkilerine de sahip parlamentonun söyleyeceği amansız bir savaş başladı. Müzikholler; hastanelere ve yoksul sığınaklarına yüzbin sterlinden fazla gelir sağlayacaklarını vaat ediyorlardı. Onların görüşüne göre pazar programları seyirciyi iyiliğe ve hayırseverliğe yöneltecekti.

Bunlar olup biterken, din görevlileri de kapı kapı dolaşıp seçmenleri cehennemlik parlamenterlerin bayram ve tatil günlerinde temsil ve eğlenceyi serbest kılma girişimine karşı durmaya çağırıyor, milletvekillerine tasarımı reddetmelerini talep eden tehdit dolu mektuplar gönderiyorlardı. Gazeteler, konuya ilişkin makalelere ve ağırlıklı mektuplara geniş yer veriyor, bira ve ona bağlı taşkınlıkların neden olduğu kutsal savaşları ve aile dramlarını olanca dokunaklılığıyla sergiliyorlardı. Bu arada emekli memurlar, isterik yaşlılar ve rant tahsildarları ise pazar temsililerine karşı kazan kaldırdılar. Yalancı sofulara para ödeyen bira üreticileri, tarikat mekânlarını karargâha dönüştürdüler; İncil ve bira ile temsiller arasındaki şiddetli kışımanın yazgısını karara bağlayacak olan parlamento görüşmeleri sırasında, ellerinde aziz tasvirli bayraklar, zebur ve dualar okuyarak haçlı seferleri düzenlediler. Yağmurlu bir kış günü öğleye doğru, eskiyi, ikiyüzlülüğü ve bira üreticilerinin kârlarını savunan birkaç yüz yobaz, Westminster Kilisesi'ne geldi ancak parlamentoya alınmadılar. Manastırın yakınındaki bahçede dizleri üzerine çökerek ilahiler söylüyorlar, Avam Kamarası üyelerine sağduyunun egemen olması için dua ediyorlardı.

Uzun tartışmalardan sonra parlamentodan, atalarının yasalarını iptal etmeme kararı çıktı. Bira mutluluk, sevinç ve sağlık kaynağıydı. Burgonyalılar için şarap ne ise, İngiltere için de bira o idi. Başkentin en yoksul semti olan East-End ve dok sakinleri için, bira zavallı, bazen de yegâne teselli ve neşe kaynağıydı.